

Võlgniku ja võlausaldaja vastanduvate huvide tasakaal täitemenetluses

Helen Kranich, Angelika Sarapuu

õiguskantsleri nõunikud

Õiguskantsler saab pidevalt murelikke kirju inimestelt, kes on sattunud täitemenetluse tõttu raskustesse. Seni on avalikkuseni jõudnud rohkem võlgnike mured, kuid õiguskantsler on korduvalt kokku puutunud ka juhtumitega, kus see inimene, kellele ollakse võlgu, on ise samasuguses või veelgi keerulisemas olukorras.

Artiklis analüüsimegi täitemenetluse üldist olemust ja eesmärki ning võlgniku ja võlausaldaja rolle täitemenetluses. Samuti selgitame, miks on vara, palga ja isegi pensioni osaline arestimine õige ka siis, kui see on võlgniku jaoks väga raske.

Täitemenetluse olemus ja kohtutäituri roll

Täitemenetlust ei ole vaja siis, kui kohustusi täidetakse vabatahtlikult. Tegelikult võikski see olla ühiskonnas normaalsus, sest nii on ju aus, õige ja õiglane. Praegu ei ole mitte ühtegi takistust selleks, et siis, kui võlgnik näeb, et ta ei saa nõuet kohe täita, suhtleks ta kohe ise võlausaldajaga ja püüaks leida kokkuleppeid (näiteks koostada maksegraafiku). Sel juhul ei ole kohut ega kohtutäiturit üldse vaja.

Eesti põhiseadus annab igapäevasele õiguse pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse. Näiteks siis, kui inimene on kunagi andnud laenu, kuid see jääb tagasi maksmata; või siis, kui lapsele ei maksta vabatahtlikult elatist; aga ka sel juhul, kui keegi on

põhjustanud avarii, kuid keeldub kahju hüvitamast. Õigusvaidlus saab läbi alles siis, kui nõue on täidetud ning õigusrahu ja õiguskindlus taastatud. Seetõttu ongi täitemenetlus kohtusse pöördumise põhi-seadusliku õiguse üks osa.

Täitemenetluse ja kohtutäituri tegevuse üks ja ainus eesmärk on kohustuse või nõude tegelik ja võimalikult kiire täitmine. Täitemenetlus asub päris vaidluse lõpus ning tihti on selleni kulunud mitu aastat. Sinnamaani on võlgnikul võimalik kohustust vabatahtlikult täita ehk täitemenetlust vältida. Pärast kohtu otsust ei tohi enam keegi (ei kohtutäitur, õiguskantsler ega kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja) hinnata, kas see on õige või vale, õiglane või ebaõiglane. See oleks lubamatu sekkumine õigusemõistmisse. Sellepärast nimetatakse täitemenetlust formaliseeritud menetluseks, kus kohtutäitur täidab täitedokumentis nimetatud nõuet. Ta kontrollib üksnes seda, kas täitmiseks esitatud dokument vastab formaalselt seaduse nõuetele, ning viib selles sisalduva kohustuse täitemenetluse seadustiku tingimusi ja korda arvestades täide – see ongi tema kohustus. Kohtutäitur lähtub seadusest ja peab samal ajal arvestama mõlema poole huvidega. Kohtutäitur on menetluses erapooletu ning suhtub sissenõudjasse ja võlgnikku ühtemoodi, kuna mõlemad on tema kliendid.

Mõnikord on kuulda nurinat, et miks

peab lisaks nõudele maksma veel kohtutäituri tasu. Põhjus on Eesti täitemenetluse süsteemi eripäras, nimelt riik täitemenetluse jaoks raha ei eralda. Kohtutäituri tasud peavad katma kõik täitemenetluse kulud. Vähendades kohtutäituri tasu, tuleb kohe mõelda sellele, millise teise eluvaldkonna arvelt puudujäävad summad leida, ning kas see on ikkagi põhjendatud. Sotsiaalvaldkonnast? Haridusest? Turvalisusest? Teedehooldusest? Niisiis võib praeguse süsteemi põhimõttelist lahendust pidada pigem õigeks ja õiglaseks. Eriti kui arvestada seda, et keegi ei pea täitemenetlusesse sattuma ega selle kulusid tasuma, kui kohustus täidetakse vabatahtlikult.

Võlausaldaja ehk sissenõudja vaatenurk täitemenetluses

Siis, kui oma kohustust vabatahtlikult ei täideta, on kannatavaks pooleks see, kellele ollakse võlgu ehk võlausaldaja. Tema ei ole saanud seda, millele tal on õigus. Ja võib-olla on ta seda oodanud pikki aastaid. Õiguskantsleri poole pöördus näiteks üks kuriteo ohver, kelle kasuks mõistis kohus välja kahjuhüvitise. Selle asemel, et kahju hüvitada ja oma tegu vähegi heastada, tegi aga kurjategija kõik selleks, et hoida kohustuse täitmisest kõrvale. Ta korraldas oma sissetulekud ja vara lähedaste nimele, mille tõttu ei olnud kohtutäituriil kuidagi võimalik temalt midagi kätte saada. Pöörduja kirjutas, kui ülekohtune see on, et inimene, kes sõidab kallite autodega ja elab hästi, on seaduse ees justkui täiesti varatu. Selle juhtumi puhul tuli õiguskantsleril mõnda, et kahjuks ei saagi alati seadustega heastada inimeste pahatahtlikkust ega ära hoida süsteemi kuritarvitamist. Siis ei ole halb mitte seadus, vaid inimene ei käitu nii, nagu mõistlik ja vastutustundlik inimene peaks käituma.

Õiguskantslerile on esitatud palju murelikke palveid olukorras, kui vanem ei maksa lapsele elatist. Laps vajab ju ülalpidamist pidevalt, iga päev ja iga kuu. Sel juhul on nõude kiire täitmine vajalik just nii-öelda võlausaldajast sissenõudja hädavajalikuks toimetulekuks. Ka nendel juhtudel väljendavad inimesed tihti pahameelt kohtutäituri ja seaduse nõrkuse üle, kuigi aus vastus on see, et oma algupäras kohustust oma lapse eest hoolitseda ei täida lapsevanem ise. Sageli on tundunud, et lihtsam on esitada kaebus kohtutäituri peale kui suhelda valesti käituva vanemaga.

Aeg-ajalt on kuulda, justkui oleksid võlausaldaja ja kohtutäitur süüdi selles, et täitemenetluse võlgnik on sattunud raskesse majanduslikku olukorda. Selline suhtumine ei ole õige. See, et võlausaldaja pöördub täitmata nõudega kohtutäituri poole, on tema õigus. Seda ei ole vaja eraldi põhjendada ega õigustada. Kui aga täitemenetluse süsteemi ja kohtutäituri pooleks, ei saaks nõudeid üldse täita ega seda tehes võlgniku huvide ja vajadustega arvestada. Sel juhul oleks tulemuseks omakohus, mis ei sobi aga kuidagi Eesti õigusriiki. Vaevalt et ühiskond seda ka tahaks. Pigem on ikkagi hea, et nõude täitmine on seadusega ette nähtud ja seeläbi loodud süsteem, millega püütakse leida tasakaal võlgniku ja võlausaldaja vastanduvate õiguste ja huvide vahel. Selles arvestatakse ka võlgniku majandusliku olukorraga.

Neid juhtumeid, mil nõue jääb täitmata võlgnike n-ö leidlikkuse tõttu, ei ole kahjuks vähe. Kohtutäituriid võivad kirjeldada palju juhtumeid, kus töötava inimese töötasu vähenes miinimumini kohe pärast seda, kui kohtutäitur saatis tööandjale töötasu arestimise akti. Või siis hakkas ettevõtja endale maksma ka ainult miinimumpalka. Kuni 08.01.2018 ei tohtinud miinimumpalka üldjuhul üldse arestida.

Võla tagasimaksmisest ja oma kohustuse täitmisest kõrvalehiilimiseks on levinud ka tava, et sissetulekud ja väljaminekud korraldatakse oma firma kaudu või siis eriti omapärasel moel: oma laste pangakontode kaudu. Eriliselt nutikaks kombineerimiseks võib pidada juhtumit, kus teiste nõuete mittetasumiseks lahutati abielu ja kohtu kaudu määrati võlgnikule suur elatisnõue. Elatisnõue on ju täidetavate nõuete nimekirjas esikohal. Kas ikka tahame mõelda, et probleem on seaduses ja kohtutäituris? Pigem võib nõustuda ühe kohtutäiturilt kuulnud järeldusega, et paljud võlgnikud elavad tegelikult paremini, kui näitab nende kohta ametlik info. See aga tekitab ühiskonnas sügavat ebaõiglustunnet.

Kui nendel juhtudel on võlausaldajaks näiteks pensionär või kuriteo ohver, siis võib võlgnikke soovimatus nõuet täita viia nad väga raskesse majanduslikku olukorda.

Nendel juhtudel, kui kohustuste täitmisest aitab kõrvale hoida või siis aktsepteerib seda kas pereliige, tööandja või sõpruskond, on tekkinud küsimus, kas tõesti peavad nad enda sellist käitumist normaalseks. Kas kohustuse täitmisest kõrvalehoidmine ei häiri ainuüksi põhjusel, et nii ei ole õige? Kas me tunneksime sama siis, kui oleme ise võlausaldajaga sarnases olukorras?

2018. aasta alguses esitati õiguskantslerile mitu murelikku pöördumist, kuna 09.01.2018 jõustus norm, mis võimaldab kohtutäituril arestida 20% alla palga

alammäära suuruselt (praegu 500 eurot) või sellest väiksemast sissetulekust, kuid nii, et võlgniku sissetulek ei langeks alla toimetulekupiiri (praegu 140 eurot). Seda saab kohtutäitur teha siis, kui kõik muud võimalused on ammendatud ehk vaid tingimusel, kui sissenõude pööramine võlgniku muule varale ei ole viinud või eeldatavasti ei vii nõude täielikule rahuldamisele.

Põhjus, miks seadust ja võlgniku sissetuleku arestimise piiranguid muudeti, oli kaalukas. Varem oli sissetuleku mittearestimine miinimumpalga ulatuses suhteliselt jäik, erandi sai teha vaid elatise andmiseks. Selle tulemusena jäi aga nõue täitmata kõigil juhtudel, kui võlgnik sai kuni miinimumpalga suuruselt sissetulekut. Neid oli rohkem kui 66% võlgnikest.¹ Sellises olukorras oli seaduse mõju võlausaldajate suhtes ebaõiglane.² Olgu siinkohal välja toodud justiitsministeeriumist saadud info, et 2018. aastal on täitemenetluses täidetavate nõuete summa kokku 1 048 562 150,26 eurot, menetluses on 501 357 täiteasja ja täitemenetlusvõlgnikke kokku 144 567. Need numbrid on muret tekitavad.

Võlgnik täitemenetluses ja tema võimalused oma õigusi kaitsta

Kuigi täitemenetluse peamine eesmärk on kaitsta sissenõudja õigustatud huvi, arvestatakse täitmisel ka võlgniku majanduslikku olukorda. Seaduses on püütud

¹ Kohtutäituri seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ([280 SE](#)) seletuskiri, lk 4.

² Probleemne on ka elatise mittemaksmise ulatus. 2017. aastal ei maksnud ligikaudu 8900 võlgnikust vanemat oma lapsele (üle 11 000 lapse) elatist, see kogusumma ulatub peaaegu 52 miljoni euroni ([Täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri](#)).

³ Vaata arvutusnäiteid selle kohta, kuidas on kohtutäituril võimalik arestida miinimumpalga suuruselt või sellest väiksemast sissetulekust 20% kuni toimetulekupiirini. Sellest kirjutas õiguskantsler 28.03.2018 avaldatud [seisukohas nr 6-1/180200/1801480](#).

leida võlgniku ja võlausaldaja vastanduvate huvide vahel õiglane tasakaal. Selle tasakaalu pakub tunnetus, kust alates ei peaks võlgnik elama alla inimväärikuse piiri. Nii näiteks on seaduses nimetatud mõned sotsiaalset laadi sissetulekud (nt puudega inimese sotsiaaltoetus), millele ei saa kunagi sissenõuet pöörata ega seda arestida. Ka sissetuleku arestimisel peab inimesele alles jääma summa, mida loetakse toimetuleku-piiriks (praegu 140 eurot kuus).³ (Artikli kirjutamise ajal on teada, et justiitsminister tegi 15.03.2018 Riigikogule ettepaneku sissetuleku arestimise piirangut leevendada (vt artikli viimast osa)).

Seadus näeb ette muidki võimalusi võlgniku olukorra arvestamiseks. Näiteks juhul, kui võlgnik raskelt haigestub või on haiglas, võib kohtutäitur selleks ajaks täitemenetluse peatada (TMS § 46 lg 2 p 2). Kui aga täitemenetluse jätkamine on võlgniku suhtes ebaõiglane, võib kohus võlgniku avalduse alusel erandjuhul täitemenetluse peatada, täitmist pikendada või ajatada. Seejuures tuleb arvestada sissenõudja huve ning muid asjaolusid, muu hulgas võlgniku perekondlikku ja majanduslikku olukorda (TMS § 45, Riigikohtu 12.06.2012 [määrus nr 3-2-1-79-12](#)).

Kui kohtutäitur soovib nõude täitmiseks arestida vallasvara, peab ta inimesele alles jätma elamiseks hädavajaliku. Näiteks peavad alles jääma võlgnikule ja tema perele üheks kuuks vajalikud toiduained. Juhul kui nõude täitmise ajaks võlgnikul sellist varu ei ole ja selle muretsemine ei ole muul viisil tagatud, tuleb talle jätta varu soetamiseks vajalik raha. Inimväärselt elamiseks vajalike piiranguid on teisigi. Alles peavad jääma ka muud asjad, mille arestimine on vastuolus hea tavaga. Arestimise vältimiseks peab võlgnik tegema kohtutäiturile põhjendatud avalduse. Võlgniku raske

majandusliku olukorraga arvestamise võimalusi kirjeldas Riigikohus 12.03.2018 [määruses nr 2-16-12972](#).

Seaduse mõtte järgi peab võlgnik olema täitemenetluses hoolas ja aktiivne. Esiteks ei tohi kunagi unustada, et võlgnik peab olema aktiivne selleks, et nõue saaks täidetud. Ta peab vajaduse korral muutma oma senist elukorraldust ja leidma võimalusi sissetulekut suurendada. Näiteks elatisvaidlustes on kohtud korduvalt leidnud, et vanem peab hankima nii enda kui ka oma laste vajaduste rahuldamiseks vajalikud vahendid, tal on kohustus teenida sissetulekut ning ta ei vabane kohustusest üksnes selle tõttu, et tal ei ole sissetulekut või et tema sissetulek on liiga väike (nt Riigikohtu 13.02.2018 [otsus nr 2-16-2343/41](#), p 13). Nõue ei jää ju kehtima võlgniku eluajaks, vaid kõik piirangud lõpevad sellel hetkel, kui nõue saab täidetud.

Teiseks on võlgniku aktiivsus määrava tähtsusega tema õiguste kaitsmiseks ja selleks, et kohtutäitur saaks talle vastu tulla ja arvestada tema enda ja perekonna toimetulekuga. Kahjuks on õiguskantsler korduvalt näinud seda, et võlgnik ei tea, mis õigused, võimalused ja kohustused tal on, sest ta ei ole kohtutäituri saadetud dokumente läbi lugenud. Sotsiaaltöötajad on kirjeldanud, kuidas inimesed isegi ei ava kohtutäituri saadetud kirju. Nii võivadki õigel ajal jääda kasutamata mitmed võimalused, mis lubaksid täitemenetluses arvestada võlgniku majanduslikku olukorda. Ka niisugusel juhul ei ole inimesed paraku pahased enda peale, vaid pigem kohtutäiturite või võlausaldajate peale.

Sotsiaaltöötajate sõnul tegelevad kohtutäiturid tihti elektroonikaseadmete järelmaksuga ostmisel tekkinud võlgandega. Mõelgem sellise nõude tekkimisele. Inimene ostab näiteks telefoni. Ta teab täpselt kogusummat, järelmaksusummasid

ja ka maksekuupäevi, kuid jätab arve tasumata. Küllap ta saab seepeale meeldetuletuse ja arvestab võimalusega, et tasumata nõue jõuab kas inkassosse või kohtutäituri kätte. See hetk, kui ta saab kopsaka nõude koos täituri või inkasso tasudega või siis on see jõudnud tööandja lauale nõudega teha palgast kinnipidamisi, võib olla ebameeldiv küll. Kuulda on olnud tööandja pahameelt, et kohtutäituri saadavad nõuded neile ja siis tööandjad peaksid justkui ära tegema kohtutäituri töö. Huvitav, miks taas kandub pahameel võlgnikelt kohtutäiturile. Ei saa ju olla nii, et ühiskond peab arvete mittemaksmist normaalseks.

Seadus lubab kohtutäituri võlgniku majanduslikku olukorda arvestada, kui ta saab vajalikku teavet õigel ajal (nt enne arestimise rakendamist). Teavitamine on aga võlgniku kohustus. Kohtutäitur teeb otsuseid selle info alusel, mis tal on otsuse tegemise ajal. Väga tihti saab kohtutäitur võlgniku ja tema pere majandusliku seisundi kohta infot ainult võlgnikult endalt. Seetõttu ei tohi võlgnik jääda ootama, millal kohtutäitur ise tema poole pöördub. Võlgnik peab hoolikalt lugema kohtutäituri saadetud dokumente ning olema aktiivne, et tehtaks talle võimalikult soodne otsus (nt et kontot ei arestitaks). Kohtutäituri on õelnud, et paljudel juhtudel aitaks võlgnikku menetluse alguses suhtlemine kohtutäituri. Kohtutäituri konsultatsioon büroos on tasuta ning just siis saaks viia võlgniku kurssi täitemenetluses toimuvaga ja vastata kõigile küsimustele. Siis saab hinnata tema võimalusi ja nõu anda (nt kuidas vältida pangakontode arestimist). Ehk võiks sellist vahetu suhtlemise võimalust pidada võlgniku kõige paremaks õiguskaitsevahendiks, millest tal on realselt kasu.

Kui võlgnik tunneb, et ta ei saa aru või ei saa hakkama, võib küsida koha-

likult omavalitsuselt võlanõustamist. [Sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 44 järgi abistatakse inimest tema varalise olukorra kindlakstegemisel, võlausaldajaga läbirääkimiste pidamisel ja nõuete rahuldamisel, et vältida uute võlgnevuste tekkimist toimetulekuvõime parandamise kaudu ning lahendada muid võlgnevusega seotud probleeme (võlanõustamisteenus).

Samas võib nõustamisel tekkida oht, et võlgnik ootab, et sotsiaaltöötaja hakkab ise tema probleemi lahendama, kohtutäituri ja võlausaldajaga suhtlema ning tema eest taotlust või kaebust kirjutama. See ei ole keelatud, aga üldpõhimõtteks peaks ikkagi jääma see, et iga inimene peab siiski ise oma tegude eest vastutama ja oma õigusi kaitsma. Inimesele ei pruugi meeldida soovitus otsida teine töökoht või minna töötukassasse töönõustamisele, vahetada kolmetoaline üürikorter kahetoalise vastu või müüa ära oma auto või helistada võlausaldajale ja kohtutäiturile – aga kõik sellised soovitusel võivadki olla võlanõustamise osa. Need on tingitud asjaolust, et just tema ise on täitemenetluse võlgnik. Kõige rohkem abi on inimesel sellest, kui ta saab võlanõustamisteenust võimalikult vara, et ennetada (uute) võlgade tekkimist.

Juhul kui täitemenetlus on liiga keeruline ja ilma advokaadi nõustamiseta jääksid võlgniku õigused kaitsmata, kuid inimesel ei ole võimalik õigusteenuse eest majandusliku seisundi tõttu tasuda, saab taotleda ka riigi õigusabi. Abi võib taotleda esindamiseks täitemenetluses, õigusdokumendi koostamiseks või muuks õigusnõustamiseks. Tuleb siiski arvestada, et seadus näeb ette reeglid, mille alusel võib õigusabi andmisest keelduda. Näiteks ei anta riigi õigusabi siis, kui taotleja on ise võimeline kaitsma oma õigusi; ta saab kulude kandmiseks müüa oma vara; kulud õigusteenusele ei ületa

eeldatavasti taotleja kahekordset keskmist kuusissetulekut või kui vaidluse soovitud tulemus on pigem perspektiivitu.

Kui täitemenetlus ja nõude täitmine on võlgniku maksejõuetuse tõttu ilmselgelt perspektiivitu ja võimatu, saab kohtult taotleda pankrotimenetluse algatamist. Selle käigus saab kohus algatada kohustustest vabastamise menetluse ja pärast viie aasta möödumist pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustustest vabastada.

Õiguskantsleri poole on korduvalt pöördunud inimesed, kes on saanud liikluskaamera trahvi, on unustanud selle tasumata ning seetõttu on trahvinõue jõudnud kohtutäituri kätte. Tihti ollakse pahased siis politsei peale, kes ei tuletanud maksmata trahvi meelde, ja ka kohtutäiturite peale. Tasumata trahviotsus tähendab ju aga hoopis seda, et inimene on pannud toime mõne ühiskonnas hukkamõistetava teo (nt kiiruseületamine või joores juhtimine, turvavööta sõit, alaealine suitsetab või tarvitab alkoholi). Karistus peab rikkujale mõjuma ja seetõttu peabki kohtutäitur olema aktiivne. See on tema seadusest tulenev kohustus.

Trahve ja täitemenetlust saab vältida, kui ollakse õiguskuulekad. Ühes arvamuses leidiski õiguskantsler, et ühiskondlikult aktsepteeritav hoiak on kiirust mitte ületada. Kui lubatud kiirus on 70 km/t, siis ei saa seda mõista nii, nagu oleks lubatud $70 + 4$ km/t. Samuti leidis ta, et inimene peaks ise hoolsalt talle saadetud dokumendid läbi lugema. Unustamine on inimlik ja mõistetav, kuid ikkagi inimesele endale omistatav (õiguskantsleri 27.04.2016 [kiri nr 6-1/160479/1601843](#)). Ehk siis sellel juhul oleks inimene võinud olla pahane hoopis enda peale seetõttu, et ta ületas kiirust.

Võlgniku inimväärikus täitemenetluses

Õiguskantslerile on kirjutatud ka võlgnikud, kes on leidnud, et täitemenetluse tulemusel vähenevad nende sissetulekud alla inimväärikuse piiri. Inimväärikuse põhimõtet kaitseb põhiseaduse § 10. Selle järgi ei tohi inimest jätta ilma abist, mida ta vajab oma esmavajaduste rahuldamiseks.

Esmavajaduste rahuldamine on kehivas õiguses seotud toimetulekupiiriga. Kuigi esmapilgul tundub, et võlgniku sissetuleku arestimine kuni toimetulekupiirini peakski tagama võlgnikule piisavad elatusvahendid, ei pruugi see nii olla. Toimetulekupiirisuurune sissetulek on seaduse järgi mõeldud katma minimaalsed kulutused toidule, riietusele ja jalanõudele ning muudele kaupadele ja teenustele esmavajaduste rahuldamiseks. Peale selle vajab inimene sissetulekut, mis aitaks tal katta hädavajalikud eluasemekulud (kui tal need on). Seetõttu hüvitatakse toimetulekutoetusega inimesele eluasemekulud lisaks toimetulekupiirile. Kui võlgnikule jääb pärast sissetulekute arestimist kätte 140 eurot kuus, saab ta sellega katta toidu- ja muud igapäevakulud, kui tõenäoliselt ei jätku sellest üüri- ja kommunaalkulude katmiseks.

Võib küsida, miks ei taotle võlgnik sellises olukorras toimetulekutoetust. Seda makstakse siis, kui inimese netosissetulek on väiksem kui toimetulekupiir, eluasemekulud (ja makstud elatis, kui on) kokku. Kuna toimetulekutoetuse maksmisel tuleb omavalitsustel lähtuda netosissetulekust, mitte pärast täitemenetlust alles jäänud sissetulekust, ei pruugi iga võlgnik toimetulekutoetust saada või ei piisa sellest, et uute võlgade tekkimist vältida.

Näiteks inimene, kelle netotöötasu on 800 eurot kuus ning kelle üür ja muud eluasemekulud on 350 eurot, toimetulekutoetust ei saa, kuna toimetulekupiir (140 eurot) koos eluasemekuludega (350 eurot) ei ületa võlgniku 800eurost netosissetulekut. Tegelikult tuleb võlgnikul hakkama saada 400 euroga kuus, kuna täitemenetluses on võimalik arestida tema sissetulekud esialgu 500 euroni ja seejärel veel 20%. Kui võlgnik soovib uusi võlgu vältida ja maksab ära eluasemekulud, jääb tal esmavajadusteks iga kuu 50 eurot.

Veel võib küsida, kas võlgnikul poleks abi sellest, kui ta küsiks perekonnaseaduse alusel ülalpidamist (elatist) neilt lähedastelt, kes on kohustatud teda toetama.

Esiteks võivad võlgniku võimalused ülalpidamist saada olla piiratud. Näiteks võivad lähedased vabaneda ülalpidamiskohustusest, kui ülalpidamist saama õigustatud isiku abivajadus on tekkinud tema enda ebamõistliku käitumise tagajärjel.

Isegi kui võlgnik elatist saab, ei pruugi see aidata võlgnikul kanda kõiki hädavajalikke kulutusi kanda. Seaduse järgi on kohtutäituril õigus lugeda elatis võlgniku sissetuleku hulka ja see osaliselt arestida. Elatise arestimine ei toimu automaatselt, vaid sissenõudja avalduse alusel siis, kui võlga ei ole võimalik mõistlikult muud moodi kätte saada ja

elatise arestimine on õiglane. Võlgnikku võiks aidata see, kui ta saaks ülalpidamist mitte rahas, vaid muul moel (nt toiduained jne). Sellist võimalust seadus lubab, kuid ülalpidamise andmist sellisel viisil saab nõuda ülalpidamiseks kohustatud isik, mitte võlgnik, kes ülalpidamist soovib.

Probleemid võlgniku inimväärikust tagavate elatusvahenditega võivad ära langeda, kui sissetuleku arestimise põhimõtteid muudetakse. Justiitsminister on välja pakunud [lahenduse](#), et võlgniku alampalga või sellest väiksema suurusega sissetulekust, millest on maha arvatud arvestuslik elatusmiinimum, on võimalik arestida kuni 20%. See tähendaks, et 2018. aastal miinimumpalka (500 eurot kuus) saava võlgniku sissetulekust võiks arestida 58,55 eurot. Pakutud lahenduse järgi ei oleks võimalik sissetulekut üldse arestida, kui see jääb alla elatusmiinimumi (välja arvatud lapse elatise nõude täitmise puhul). Seega oleks väikseim summa, mida ei või võlgnikult ära võtta, toimetulekupiiri asemel elatusmiinimum. 2017. aastal oli arvestuslik elatusmiinimum Statistikaameti andmetel 207,23 eurot kuus. [Sotsiaalministeeriumi statistikat](#) aluseks võttes on võimalik välja arvutada, et samal aastal maksti toimetulekutoetust (koos eluasemekuludega, kui neid oli) taotluse kohta keskmiselt 206,30 eurot kuus. **S**

Viidatud allikad

Justiitsministri kiri nr 10-4/2279-1, 15.03.2018.

www.riigikogu.ee/download/266911fe-ba5f-4734-8b54-33d27b1258e8. (03.05.18).

Kohtutäituri seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

(280 SE) seletuskiri. www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/0b9175e0-ff09-4491-b43d-4b496793df24/Kohtut%C3%A4ituri%20seaduse%20muutmise%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus. (03.05.18).

Riigikobtu 12.06.2012 määrus nr 3-2-1-79-12. <https://rikos.rik.ee/?asjaNr=3-2-1-79-12>. (03.05.18).

Riigikobtu 12.03.2018 määrus nr 2-16-12972.

www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=2-16-12972/57. (03.05.18).

Riigikobtu 13.02.2018 otsus nr 2-16-2343/41, p 13.

www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=2-16-2343/41. (03.05.18).

Sotsiaalboolekande seadus. RT I, 28.12.2017, 66

Sotsiaalministeerium. Toetuste statistika. www.sm.ee/et/toetuste-statistika. (03.05.18).

Täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. <http://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/c76a1bbe-02bb-41b3-ab63-2298bb0bef68#tiboxE23f>. (03.05.18).

Õiguskantsleri kiri nr 6-1/160479/1601843, 27.04.2016. www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kiiruskaamera_trahvi_sissenoudmine_taitemenetluses.pdf. (03.05.18).

Õiguskantsleri seisukoht nr 6-1/180200/1801480, 28.03.2018
www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/T%C3%A4itemenetluse%20ja%20pankrotimenetluse%20eba%C3%B5glusest_0.pdf. (03.05.18).